

Antidogma - Alain De Benoist: Geopolitika

2012 november 21. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Értékelés kiválasztása
értékelve

Még nincs

Mérték

A geopolitika mindig a társadalomtudományok mostohagyermeké volt. Sokáig azt rótták fel neki, hogy „német tudomány”, főleg azonban a kiterjedésének és a státusának a meghatározása okozott szüntelenül problémát.

A geopolitika a földrajz politikára és történelemre gyakorolt hatását tanulmányozza, vagyis a tér és a hatalom közötti kapcsolatokat.

Ez a meghatározás azonban homályos marad, ami megmagyarázza, hogy még tárgyának a valóságát is kétségbe lehetett vonni. Gyakran tehát egy olyan diszciplínaként írták le, amely történelmi események vagy politikai döntések utólagos törvényesítését célozza, és amely csak egy utólagos magyarázatokon alapuló mesterséges tákolmány lenne. Ezt a kritikát erősítette az a tény, hogy a geopolitika gyakran a politikai hatalom margóján fejlődött (még ha a gyakorlatban ritkán is inspirálta azt).

Mások a determinizmusa miatt bírálták. A geopolitika egy bizonyos számú állandó tényezőn alapul, amelyek a „földdel” kapcsolatosak, és amelyekből kiindulva igyekszik megvilágítani különböző térbeli logikákat.

A „föld” azonban valóban mindig meghatározó? Hogy csak Franciaországot említsük, kezdetben geopolitikailag nagyon valószínűtlen volt, ami mégsem akadályozta meg a létrejöttét. Ráadásul a világ megváltozott, és kiléptünk a tisztán területi hódítások korszakából: manapság inkább a tér megszervezésével, mintsem a meghódításával vagy a növelésével törődnek. Egy adott terület meghódítása csak egyik módja a megszerzésének. „Minden térnek megvan a politikai értéke”, mondta Ratzel. A térnek azonban már más az értelme, mint valaha. Olyan világban élünk, amelyben a határok már nem állítanak meg (és főleg nem garantálnak) semmit. A geopolitikának mégis megvan a haszna, sőt nélkülözhetetlen rá hivatkozni egy változó világban, amelyben világszinten újraosztják a kártyákat. A geopolitika relativizálja a per definitionem laza ideológiai tényezők súlyát, és emlékeztet a rendszereken és eszméken túllépő állandó tényezők jelenlétére. Rasszizmusától elvakítva Hitler a kontinentális hatalom Oroszországgal háborúzott, miközben a tengeri hatalom Angliával szövetkezni akart: eklatáns példa arra, ahogyan az ideológia teljes geopolitikai vakságot okozhat. Ma hasonló szembenállást tapasztalunk a geopolitikai és a „civilizációs” logika között. Egyesek a „civilizációk háborújáról” beszélnek, pedig akárcsak a Nyugat, az iszlám sem alkot geopolitikai egységet.

Az összes geopolitikai fogalom közül az egyik legvitathatatlanabb kétségtelenül a tenger és a szárazföld szembenállása. „A világtörténelem a tengeri és a kontinentális hatalmak közötti harcok története”, mondta Carl Schmitt, és ugyanez volt számos geopolitikus véleménye is. A szárazföld különböz? területek helye, és mivel határozott megkülönböztetést támaszt a háború és a béke, a harcoló és a nem harcoló felek, a politikai akció és a kereskedelem között, kiváltképpen a politika és a történelem helye. „A politikai létezés tisztán tellurikus (szárazföldi) jelleg?” (Adriano Scianca). A tenger egy egynem? kiterjedés, a különböz?ségek, a korlátok és a határok tagadása: a sivatag folyékony megfelel?je. Nem lévén központja, csak áramlatokat ismer, és ezáltal kerül rokonságba a posztmodern globalizációval.

A jelenlegi világ „folyékony” világ, amely igyekszik eltörölni mindent, ami „földi”, stabil, szilárd, állandó és változatos. Ez a hálózatok által mozgatott áramlatok világa. Maga a kereskedelem, ahogyan a t?ke logikája is, áramlatokból áll. Az egyformaság, amelyet a globalizáció és a kereskedelem valósít meg, a tenger logikája: a piac monoteizmusát a tenger logikája szülte, és nem véletlen, hogy a kapitalizmus mindenekel?tt a kalózkodással áll rokonságban.

Az emberiség történelmében a szárazföld és a tenger közötti összecsapás megfelel az európai kontinentális logika és az el?bb Anglia, majd az Amerikai Egyesült Államok által megtestesített „szigeti” logika közötti sok évszázados harcnak. Már Carl Schmitt észrevette, hogy a modern technika által a tengert átalakította, felváltotta a tér. „A tenger többé már nem egy elem, hanem térré vált: a leveg?, az emberi tevékenység és a hatalomgyakorlás terévé.” Ahogyan tegnap Anglia uralma, az amerikai hegemonia is a világtengerek ellen?rzésén, ennek meghosszabbításaként a légtér ellen?rzésén és persze mindenekel?tt az „eurázsiai nagytér” egységének a hiányán alapul. Ezek ugyan régi problematikák, de immáron tágasabb dimenziókat fejeznek ki.

Amerika felváltotta az angol hatalmat, a valaha Németországot megillet? helyet pedig egész Európa birtokolja. Ugyanakkor ismét felt?nni látjuk a „Nagy Játékot”, amely tegnap szembeállította Angliát és Oroszországot, és amelynek lényegi bábui változatlanul Közép-Ázsia, Mezopotámia, Irán és Afganisztán maradtak.

A múltban a geopolitika f?leg az államok szintjén gyakorolta a kényszer?ségeit, amelyek napjainkban – legalábbis a nyugati félteként – látszólag visszafordíthatatlan válságba jutottak. Manapság a kontinentális logikák része, amelyeket az államok rendezetlen cselekményei sokáig elfedtek, ezentúl azonban alapvet?bbek, mint valaha.

A geopolitika segít abban, hogy többé már ne országok, hanem földrészek fogalmaiban gondolkodjunk. A tenger a szárazföld ellen ma az Amerika Egyesült Államok a „világ maradéka” ellen, mindenekel?tt pedig az európai kontinentális blokk ellen. A Madrid–Párizs–Berlin–Moszkva tengely ebben a perspektívában nyeri el minden fontosságát, párhuzamosan a Moszkva–Teherán–Új Delhi tengellyel. A „világközpont” szívében a német–oroszblokk marad, ezért a világ sorsa e két ország szövetségét?l függ. A szovjet rendszer bukása e tekintetben is tisztázta a frontokat. Minden mást a kínai ismeretlen ural.

Alain De Benoist

(fordította: Gazdag István)

demokrata.hu

Ajánló